

МІЖНАРОДНА ПРАКТИКА ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ФІНАНСУВАННЯ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

©2021 ГОЛОВНЯ О. М.

УДК 338.242:364.05

JEL: P45

Головня О. М. Міжнародна практика інноваційних технологій фінансування проєктної діяльності

У сучасному світі міжнародна спільнота надає значну підтримку у проведенні соціально-економічних, політичних реформ країнам, які цього потребують. Така підтримка надається у вигляді офіційної допомоги з метою розвитку, що включає міжнародну технічну та гуманітарну допомогу, кредити на погашення зовнішньої заборгованості на пільгових умовах, фінансування проєктної діяльності. У статті проаналізовано стан співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями в питаннях надання фінансової та технічної допомоги для реалізації проєктів, які мають провідне значення для структурних реформ вітчизняної економіки. Національна економіка тривалий час відчуває дефіцит фінансових ресурсів, необхідних для інноваційно-інвестиційних проєктів розвитку та для поточних державних потреб. З огляду на труднощі мобілізації вільних грошових коштів на внутрішньому ринку капіталів, Україна залучає ресурси на зовнішніх ринках. Розширення партнерських зв'язків з міжнародними організаціями-донорами дозволяє не тільки знаходити додаткові джерела фінансування проєктів, спрямованих на соціально-економічний і гуманітарний розвиток, а й надавати реальну допомогу тим, хто її потребує. Реалізація спільних проєктів і програм із залученням громад і органів місцевої влади на практиці дають можливість отримати корисний і важливий досвід, що спирається на кращі світові та європейські практики. Досліджено, що в національному господарстві актуальною проблемою є пошук нових типів взаємодії між спільнотами для вирішення соціально важливих питань, серед яких пошук нетрадиційних джерел фінансування. Значною мірою пошуку та залученню коштів у соціальну сферу сприяють інноваційні технології фінансування соціального розвитку – фандрайзинг, краудсорсинг і краудфандингові платформи, які є проявами соціальних комунікацій і набувають актуальності в умовах децентралізації та розвитку громад.

Ключові слова: міжнародні проєкти, міжнародні фінансові організації, соціальний розвиток, національна економіка.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-6-44-49>

Табл.: 1. **Бібл.:** 11.

Головня Олена Михайлівна – доктор економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності, готельно-ресторанної справи та туризму, Вінницький національний аграрний університет (вул. Сонячна, 3, Вінниця, 21008, Україна)

E-mail: ellens@meta.ua

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-8396-4846>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/1929039/olena-golovnia/>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57210414324>

UDC 338.242:364.05

JEL: P45

Holovnia O. M. International Practice of Innovative Technologies of Project Financing

In today's world, the international community provides significant support in carrying out socio-economic and political reforms to countries that need it. Such support is provided in the form of official aid for the purposes of development, which includes international technical and humanitarian assistance, loans for repayment of foreign debt on preferential terms, financing of project activities. The article analyzes the state of Ukraine's cooperation with international financial organizations in providing financial and technical assistance for the implementation of projects that are of great importance for structural reforms of the domestic economy. The national economy of Ukraine has been experiencing a lasting shortage of financial resources necessary for innovation and investment development projects, also for current needs of the State. Given the difficulties of mobilizing free cash in the domestic capital market, Ukraine attracts resources in foreign markets. Expanding partnerships with international donor organizations allows not only to find additional sources of funding for projects aimed at socio-economic and humanitarian development, but also to provide real help to those in need. The implementation of joint projects and programs involving communities and local authorities in practice makes it possible to gain useful and important experience based on the best world and European practices. It is examined that in the national economy the urgent problem is the search for new types of interaction between communities to solve socially important issues, including the search for unconventional sources of financing. To a large extent, the search for and involvement of funds in the social sphere is facilitated by innovative technologies for financing social development – fundraising, crowdsourcing and crowdfunding platforms, which are manifestations of social communications and become relevant in the context of decentralization and community development.

Keywords: international projects, international financial organizations, social development, national economy.

Tabl.: 1. **Bibl.:** 11.

Holovnia Olena M. – D. Sc. (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Management of Foreign Economic Activity, Hotel and Restaurant Business and Tourism, Vinnytsia National Agrarian University (3 Soniachna Str., Vinnytsia, 21008, Ukraine)

E-mail: ellens@meta.ua

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-8396-4846>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/1929039/olena-golovnia/>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57210414324>

Сталий розвиток економіки, запуск нових конкурентоспроможних виробництв, повноцінне використання потенціалу України та зростання якості життя населення вимагають відповідних вкладень у соціально-економічну сферу. На етапі продовження розпочатих реформ і перетворень важливим є реалізація збалансованої державної політики у сфері міжнародних фінансових відносин з метою впровадження зарубіжного інноваційного досвіду, спрямованого на сталість макроекономічної системи, підвищення рівня ефективності та якості функціонування системи державного управління та створення конкурентоспроможних умов для розвитку реально-го сектора економіки.

Аналіз міжнародного досвіду проектної діяльності показує, що в багатьох розвинених країнах світу одним із важливих завдань органів місцевого самоврядування є спрямування роботи на пошук позабюджетних альтернативних джерел фінансування та налагодження співпраці з міжнародними фондами, програмами, грантами та проектами.

Дослідження теоретичних, методичних і практичних аспектів фінансування проектної діяльності здійснювали такі вітчизняні теоретики та практики, як Зінченко О. С. [4], Колосова В. П. [7], Кулініч О. В. [4], Куліш П. Ю. [4] та інші. Враховуючи обмеженість бюджетних коштів, важливим напрямком є робота, спрямована на пошук позабюджетних джерел фінансування з міжнародних фондів, програм, грантів та проектів.

Тому метою статті є дослідження питань, пов'язаних зі співпрацею України з міжнародними фінансовими організаціями у сфері проектної діяльності та виділення нових інструментів досягнення соціально-економічних цілей проектної діяльності, зокрема інтенсивного залучення коштів.

Надання міжнародної допомоги здійснюється в тому числі через реалізацію програм і проектів. Проектний підхід дозволяє донорам та одержувачам допомоги з більшою ефективністю здійснювати планування, реалізацію, моніторинг, а також оцінювати результати впровадження міжнародної допомоги. Проектне управління є інструментом, який дозволяє ефективно вирішувати макроекономічні завдання розвитку економіки країни в цілому й окремого виробництва та проблеми розвитку невеликих територій, міст, окремих сільських громад.

Проект – це комплекс заходів, які здійснюються для досягнення чітко визначених цілей упродовж відведеного часу та за допомогою призначених на це фінансових ресурсів (бюджету). Характерними особливостями проекту, що відрізняють його від інших видів діяльності, є:

- ✦ орієнтованість на ціль;
- ✦ визначена тривалість;
- ✦ неповторність;
- ✦ високий ступінь складності, що викликає необхідність координування його заходів;

- ✦ необхідність залучення визначених фінансових коштів, а також певних людських, матеріальних та інших ресурсів.

Життєвий цикл проекту – це модель, яка відображає хід виконання проекту в часі, визначаючи його фази та їх характеристики від моменту ініціювання розробки до її завершення. Цикл проекту використовується як інструмент, який допомагає в управлінні проектом.

У 80-х роках минулого століття в теорію та практику управління Р. Фріманом (*R. Freeman*) було введено поняття «зацікавлені сторони» (англ. – *stakeholders*). Таким чином, автор поняття хотів звернути увагу на необхідність урахування в управлінській діяльності різних груп інтересів. Зацікавлені сторони – це особи чи організації, які можуть безпосередньо чи опосередковано, позитивно чи негативно впливати на проект або відчувати його вплив (це офіційне визначення, прийняте Європейською Комісією) [4].

Одним із основних пріоритетів національної економіки є інтеграція нашої держави до Європейського дослідницького простору. Цьому сприяє двостороння міжнародна співпраця з країнами – членами ЄС, з країнами східного партнерства, участь у Рамковій програмі ЄС з досліджень та інновацій «Горизонт 2020».

Українські установи, організації з кожним роком беруть все активнішу участь у програмі «Горизонт 2020». Починаючи з 2014 р. і дотепер українські учасники отримали 182 гранти на суму 31 830 000 євро. Загальна кількість українських організацій, які отримали гранти, – 256 [3].

Вітчизняні університети та наукові установи беруть активну участь у двосторонньому науково-технічному співробітництві в межах міжурядових угод. Так, у 2019 р. українські вчені виконали 119 білатеральних проектів спільно з науковцями з 12 країн: більша частина – це члени ЄС, а також Індія, Китай, США, Білорусь, Корея. Порівняно з 2018 р. кількість двосторонніх проектів зросла майже на чверть [8].

Також Україна бере асоційовану участь у Програмі наукових досліджень та навчання «Євратом», Міжнародній європейській інноваційній науково-технічній програмі «EUREKA», програмі НАТО «Наука заради миру» тощо. Українські дослідницькі організації й університети співпрацюють з міжнародними організаціями та фондами, серед яких Європейська організація з ядерних досліджень (ЦЕРН), Український науково-технологічний центр (УНТЦ), Науковий комітет з антарктичних досліджень (СКАР) тощо.

Україна співпрацює з багатьма міжнародними фінансовими організаціями (МФО), що надають кредитні та грантові ресурси на підтримку її економіки (табл. 1).

Крім ресурсів до загального фонду державного бюджету та до резервів НБУ, міжнародні фінансові

Співпраця України з міжнародними фінансовими організаціями у сфері проєктної діяльності

Назва	Галузь реалізації	Кредитор	Вартість проєкту	Строк реалізації проєкту	Мета проєкту
Друге додаткове фінансування, спрямоване на подолання наслідків пандемії COVID-19, для проєкту «Модернізація системи соціальної підтримки населення України»	Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	Міжнародний банк реконструкції та розвитку	300 000 000 USD	14.12.2020–31.08.2024	Покращення результатів діяльності системи соціальної допомоги та соціальних послуг для малозабезпечених домогосподарств і забезпечення підтримки доходів домогосподарств, які постраждали від економічного впливу пандемії COVID-19
Додаткове фінансування для проєкту «Модернізація системи соціальної підтримки населення України»	Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	Міжнародний банк реконструкції та розвитку	150 000 000 USD	20.05.2020–15.02.2038	Покращення результатів діяльності системи соціальної допомоги та соціальних послуг для малозабезпечених сімей
Надзвичайна кредитна програма для відновлення України	Будівництво	Європейський інвестиційний банк	200 000 000 EUR	13.05.2015–30.10.2021	Підтримка багатосекторних комплексів заходів з інвестування в сектори муніципальної та соціальної інфраструктури для подолання наслідків конфлікту в Східній Україні

Джерело: складено за [1].

організації надають Україні фінансові кошти на інвестиційні проєкти, які реалізуються в державному секторі. Використання таких коштів залишається на незадовільному рівні, оскільки однією з важливих проблем, з якою стикається Україна в процесі співпраці з МФО, є затримки в імplementації або взагалі не розпочата імplementація міжнародних договорів по проєктах міжнародних фінансових інституцій. Протягом кількох років значна частина коштів для інвестиційних проєктів, що є підписаними та ратифікованими, не надходить в Україну чи надходить зі значними затримками.

Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР) відповідно до свого мандата кредитує державний сектор і надає державні гарантії. На сьогодні в Україні реалізуються вісім інвестиційних проєктів МБРР у сферах соціальної політики, охорони

здоров'я, енергетики, інфраструктури, муніципального кредитування. Позики в сумі від 150 до 450 млн дол. надано на вигідних умовах (з одноразовою комісією 0,25%, терміном кредитування 17–30 років і пільговим періодом 4–10 років).

Європейський інвестиційний банк (ЄІБ), що є банком Європейського Союзу, останні три роки надає Україні найбільші обсяги інвестиційного кредитування серед міжнародних фінансових інституцій. Кредитує в основному енергетику, інфраструктуру та муніципальний сектор, допомагає відновити муніципальну та соціальну інфраструктуру в регіонах України, що постраждали внаслідок воєнного конфлікту. ЄІБ надав кредити на завершення будівництва метрополітену в містах Дніпро та Харків (відповідно 152 та 160 млн євро). Кредитні кошти надано на 25 років, що дає можливість реалізувати цей проєкт і

вчасно повернути кредитні кошти. ЄБРР також надав кредит на цей проект в аналогічному обсязі (152 і 160 млн євро відповідно).

Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР) є третім найбільшим міжнародним банком за обсягами кредитування в Україну та, крім державного сектора, кредитує і приватний. Головні напрями кредитування: енергетика, інфраструктура та фінансовий сектор. Щорічно ЄБРР спрямовує в Україну від 600 млн до 1 млрд євро [7].

Сучасний глобалізований економіко-інформаційний простір відкриває нові можливості для соціально-економічного розвитку нашої держави. Відповідаючи на потреби в інноваційних технологіях управління соціально-економічним розвитком, національна економіка повинна запустити механізми активізації модернізаційних процесів. Для цього потрібно генерувати нові засоби досягнення соціально-економічних цілей, зокрема інтенсивного залучення коштів. До таких інноваційних технологій належить фандрайзинг, краудфандинг і краудсорсинг.

Виконуючи похідну роль, такі технології є ефективним інструментом створення платформи для сприяння недержавному фінансуванню соціально-економічного розвитку. У державній політиці соціального розвитку актуальною проблемою є пошук нових типів взаємодії між спільнотами для вирішення соціально важливих питань, серед яких – пошук нетрадиційних джерел фінансування. Значною мірою пошуку та залученню коштів у соціальну сферу сприяють інноваційні технології фінансування соціального розвитку – фандрайзинг, краудсорсинг і краудфандингові платформи, які є соціальними комунікаціями сфери аутсорсингу.

Співучасниками інноваційних технологій є автори оригінальних проектів, стартапери, компанії, організації, спонсори та споживачі оригінальних продуктів. Фінансування соціальних проектів шляхом надання грантів є значним кроком уперед із точки зору розвитку соціальної відповідальності бізнесу та участі в Глобальному договорі.

Фандрайзинг (Fundraising) – організований збір коштів з недержавного сектора – є процесом залучення необхідних ресурсів для реалізації соціально важливих програм, проектів, грантів, конкурсів і є перспективним інструментом соціально-відповідальної взаємодії бізнесу, держави, громадських організацій та інших суб'єктів соціального розвитку. Фандрайзинг може базуватися на традиційних і нетрадиційних методах.

Краудсорсинг (Crowdsourcing) – передача певних виробничих функцій невизначеному колу осіб. Краудсорсинг сприяє залученню людей і волонтерів та їх творчих здібностей, знань, досвіду для спільного вирішення певних проблем чи втілення соціальних проектів з можливістю глобального охоплення. Най-

більш відомі світові платформи краудсорсингу: Eureka, Userfarm, Mofilm, Tongal, Jovoto and Flare Studio.

Краудфандинг (Kraudfundings) – метод фінансування, який поєднує донорів конкретної ініціативи, є формою громадського співфінансування. Краудфандинг є механізмом колективних дій по привертанню уваги до важливих соціальних тем і благодійництва та може виступати своєрідною формою громадського фінансування. За даними провідних бізнес-аналітиків, ця технологія все активніше використовується для залучення коштів на ті чи інші проекти, маючи всі шанси в найближчому майбутньому просто витіснити з фінансового ринку звичних інвесторів.

Найбільш відомі платформи краудфандингу в Україні: Українська біржа благодійництва, Спільнокошт, Indiegogo, GlobalGiving, Causes, Crowdraise, Firstgiving, Kickstarten, HelpStarter [2, с. 97].

Велике значення має доступ до актуальної та свіжої інформації щодо участі в міжнародних проектах. Така інформація міститься на різних сайтах. Прикладом такого сайту є портал IFIs projects – реєстр проектів міжнародних фінансових організацій. Це офіційний державний портал із реєстром проектів соціального й економічного розвитку України, які реалізуються із залученням коштів міжнародних фінансових організацій. На порталі в доступній формі оприлюднена інформація по проектах, а також є статистика для розуміння динаміки використання коштів по роках і структури фінансування проектів за галуззю реалізації, за кредиторами та відповідальними виконавцями [1].

Міністерство фінансів України протягом 2019 р. брало участь у реалізації 18 проектів міжнародної технічної допомоги, у 10 з яких виступало бенефіціаром і реципієнтом проектів, за 7 проектами – бенефіціаром і в 1 проекті брало участь як реципієнт.

Проектами міжнародної технічної допомоги у 2019 р. реалізовувалися за фінансової підтримки Уряду ФРН, Швеції, Японії та Канади, Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР), Європейського Союзу, Світового банку.

Основні напрямки надання допомоги:

- ✦ інституційна спроможність, прозорість бюджету, державний борг, податкова система;
- ✦ підтримка малого та середнього підприємництва;
- ✦ гендерно орієнтоване бюджетування;
- ✦ реформа банків державного сектора;
- ✦ підтримка здійснення реформ в Україні;
- ✦ підтримка розвитку ІТ Мінфіну, підтримка напрямку бухгалтерського обліку й аудиту;
- ✦ покращення роботи державного фінансового сектора України у процесі впровадження структурних реформ і наближення до стандартів Європейського Союзу [9].

У 2019 р. було започатковано 8 нових проектів міжнародної технічної допомоги, серед яких:

- ✦ «Програма підтримки управління державними фінансами України (EU4PFM): компоненти 3 і 4». Донор – Європейський Союз. Проект спрямовано на підтримку подальшого розвитку сучасної, ефективної та справедливої системи зборів доходів; підтримку відповідних установ управління державними фінансами в удосконаленні їх організаційних можливостей.
- ✦ «Ефективне управління державними фінансами III». Донор – Уряд Федеративної Республіки Німеччина через Федеральне міністерство економічного співробітництва та розвитку Німеччини (BMZ). Проект направлено на зміцнення ефективного управління державними фінансами.
- ✦ «Фінансування малих та середніх підприємств у рамках східного партнерства – Етап II». Донор – Європейський Союз. Проект направлено на поширення кредитування МСП в Україні; відновлення впевненості фінансових посередників для розширення фінансування МСП; розширення можливостей фінансування для реального сектора економіки; сприяння постійному розвитку ринкових фінансових установ та їх розбудови.
- ✦ «Розвиток системи управлінського обліку». Донор – Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР). Проект направлено на розробку комплексної системи управлінського обліку для підтримки стратегічних бізнес-пріоритетів Ощадбанку та впровадження автоматизованої системи трансферного ціноутворення, що дозволяє визначити чисту процентну маржу для бізнес-одиниць [5].

Крім того, протягом 2019–2020 рр. були успішно завершені такі проекти:

- ✦ Міжнародний проект «Розбудова адміністративних потужностей у сфері державних фінансів України», який фінансувався Урядом Федеративної Республіки Німеччина через Федеральне міністерство економічного співробітництва та розвитку Німеччини (BMZ). Результат співпраці полягав у застосуванні набутого фахівцями Міністерства фінансів досвіду та знань під час удосконалення внутрішніх і зовнішніх комунікативних процесів системи управління державними фінансами. Знання, отримані під час семінарів, застосовуються при здійсненні експертизи проектів законів України, зареєстрованих у Верховній Раді України, та при підготовці пропозицій до нормативних актів, розроблених центральними органами виконавчої влади.
- ✦ Міжнародний проект «Технічна допомога за пріоритетними напрямками фінансового

сектора», який фінансувався Європейським Союзом. Проект позитивно вплинув на процес реформування системи бухгалтерського обліку й аудиту в Україні, оскільки сприяв міжнародній співпраці щодо імплементації відповідних актів законодавства ЄС в Україні, а також щодо запровадження технології складання та подання фінансової звітності за міжнародними стандартами в єдиному електронному форматі [6].

Найбільш поширеною формою фінансування проектів донорськими організаціями є гранти. На відміну від позики грант не треба повертати. У проектній діяльності та роботі з пошуку грантових програм виділяють ще також гранти для бізнесу – допомога бізнес-клієнтам у залученні коштів на розвиток власної справи, консультації, зустрічі, експертні оцінки, пошук можливостей фінансування та робота з грантовими заявками за залученням відповідних експертів [11].

Освітньо-наукове середовище також часто потребує актуальної інформації щодо пошуку зарубіжних освітніх програм, грантів і стипендій. Таких ресурсів достатньо. Наприклад, новий інтернет-ресурс для молодих викладачів, аспірантів, студентів старших курсів, розроблений за підтримки Міністерства закордонних справ Естонії – <http://edu.eepro.info/education> [10]. Метою подібних проектів є підвищення поінформованості молоді щодо можливостей стажування та навчання за кордоном, участі в міжнародних науково-практичних конференціях

ВИСНОВКИ

Співпраця з міжнародними фінансовими організаціями та отримана від них кредитна допомога в сучасних умовах є одним із ключових чинників забезпечення макроекономічної стабільності та формування можливостей для подальшого соціально-економічного зростання України. Зокрема, підвищення соціальної орієнтації національної економіки можливе за рахунок розвитку інноваційного сектора. Фінансування соціальної сфери в даний час відчуває недостатність ефективних фінансових інструментів, що дозволяють вирішити проблеми якості освіти для можливостей розвитку економіки знань, забезпечення можливості ефективного функціонування охорони здоров'я та житлово-комунального господарства та інших важливих аспектів соціального розвитку.

У рамках членства України в міжнародних фінансових організаціях Національний банк України активно співпрацює з такими установами, як Міжнародний валютний фонд, Група Світового банку, Європейський банк реконструкції та розвитку, Чорноморський банк торгівлі та розвитку, Європейський інвестиційний банк. Ресурси цих організацій використовуються для фінансування інвестиційних про-

ектів у державному та приватному секторах економіки України.

Для зростання національної економіки та вирішення соціальних питань варто використовувати інноваційні підходи та платформи фандрайзингу, краудсорсингу та краудфандингу. Перераховані інноваційні можливості набувають актуальності в умовах децентралізації та розвитку громад, зокрема партисипативне бюджетування полягає в можливості мешканок і мешканців міста брати участь у прийнятті рішення стосовно того, як розподілити певну частину бюджету. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. IFIs projects. URL: <https://proifi.gov.ua/?p=index>
2. Головня О. М. Інноваційні технології фінансування соціального розвитку національної економіки. *Науковий вісник Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу. Серія «Економіка та управління в нафтовій і газовій промисловості»*. 2019. № 2. С. 93–102. DOI: 10.31471/2409-0948-2019-2(20)-93-102
3. Горизонт 2020 / Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/gorizont-2020>
4. Грантрайтинг : методичні рекомендації для органів публічної влади щодо написання проєктних заявок / Авт. кол. : О. С. Зінченко, О. В. Кулініч, П. Ю. Куліш ; за заг. ред. О. В. Кулініча. 2-ге вид., доп. і перероб. Харків : Золоті сторінки, 2015. 80 с.
5. Загальний аналіз реалізації проєктів міжнародної технічної допомоги. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/Аналіз_моніторингу_проєктів_МТД_за_2019_рік.pdf
6. Інформація щодо завершених, поточних та запланованих до реалізації проєктів міжнародної технічної допомоги за участі Міністерства фінансів України. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/1255_1153034591.pdf
7. Колосова В. П. Аналіз реалізації інвестиційних проєктів міжнародних фінансових інституцій в Україні виявив проблеми їх впровадження: думка експертки НІСД. URL: <https://niss.gov.ua/news/statti/analiz-realizacii-investiciynikh-proektiv-mizhnarodnikh-finsanovikh-instituciiv>
8. Міжнародні наукові проєкти / Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/mizhnarodni-naukovi-proekti>
9. Моніторинг проєктів міжнародної технічної допомоги / міністерство фінансів України. URL: https://mof.gov.ua/uk/monitoring_of_international_technical_assistance_projects-422
10. Ресурси для пошуку освітніх програм, грантів та стипендій / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. URL: http://mobility.univ.kiev.ua/?page_id=237&lang=uk
11. Міжнародні програми, проєкти і гранти / Тернопільська обласна рада. URL: <http://te-rada.org/?id=306>

REFERENCES

- “Horyzont 2020” [Horizon 2020]. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. <https://mon.gov.ua/ua/tag/gorizont-2020>
- Holovnia, O. M. “Innovatsiini tekhnolohii finansuvannia sotsialnoho rozvytku natsionalnoi ekonomiky” [Innovative Financing Technologies for Social Development of the National Economy]. *Naukovyi visnyk Ivano-Frankivskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu nafty i hazu. Seriya «Ekonomika ta upravlinnia v naftovii i hazovii promyslovosti»*, no. 2 (2019): 93-102. DOI: 10.31471/2409-0948-2019-2(20)-93-102
- “IFIs projects”. <https://proifi.gov.ua/?p=index>
- “Informatsiia shchodo zavershenykh, potochnykh ta zaplanovanykh do realizatsii proektiv mizhnarodnoi tekhnichnoi dopomohy za uchasti Ministerstva finansiv Ukrainy” [Information on Completed, Current and Planned to Implement International Technical Assistance Projects with the Participation of the Ministry of Finance of Ukraine]. https://mof.gov.ua/storage/files/1255_1153034591.pdf
- Kolosova, V. P. “Analiz realizatsii investytsiynikh proektiv mizhnarodnykh finansovykh instytutsii v Ukraini vyia-yyv problemy yikh vprovadzhennia: dumka ekspertky NISD” [Analysis of the Implementation of Investment Projects of International Financial Institutions in Ukraine Revealed Problems of Their Implementation: The Opinion of the NISS Expert]. <https://niss.gov.ua/news/statti/analiz-realizacii-investiciynikh-proektiv-mizhnarodnikh-finsanovikh-instituciiv>
- “Mizhnarodni naukovi proekty” [International Research Projects]. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. <https://mon.gov.ua/ua/tag/mizhnarodni-naukovi-proekti>
- “Mizhnarodni prohramy, proekty i hranty” [International Programs, Projects and Grants]. Ternopil'ska oblasna rada. <http://te-rada.org/?id=306>
- “Monitorynh proektiv mizhnarodnoi tekhnichnoi dopomohy” [Monitoring of International Technical Assistance Projects]. Ministerstvo finansiv Ukrainy. https://mof.gov.ua/uk/monitoring_of_international_technical_assistance_projects-422
- “Resursy dlia poshuku osvitnikh prohram, hrantiv ta stypendii” [Resources for Finding Educational Programs, Grants and Scholarships]. Kyivskiy natsionalnyi universytet imeni Tarasa Shevchenka. http://mobility.univ.kiev.ua/?page_id=237&lang=uk
- “Zahalnyi analiz realizatsii proektiv mizhnarodnoi tekhnichnoi dopomohy” [General Analysis of the Implementation of International Technical Assistance Projects]. https://mof.gov.ua/storage/files/Аналіз_моніторингу_проєктів_МТД_за_2019_рік.pdf
- Zinchenko, O. S., Kulinich, O. V., and Kulish, P. Yu. *Hrantraytynh : metodychni rekomendatsii dlia orhaniv publichnoi vlady shchodo napysannia proektnykh zaiavok* [Grantwriting: Guidelines for Public Authorities on Writing Project Applications]. Kharkiv: Zoloti storinky, 2015.